

СУРЖИК ТА СУРЖИКІЗМИ В УКРАЇНСЬКИХ РОК-ПОЕЗІЯХ 80-х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ

Д. М. ЗАПОРОЖСЬКА, аспірант кафедри української мови,
**Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

E-mail: vladarskaya2015@yandex.ru
ORCID ID: 0000-0002-7347-187X

Анотація. Погляди науковців у мовознавчій літературі на явище суржику є досить суперечливими. У статті порушено актуальну проблему активного функціонування суржику в рок-поезії 80-х років XX століття. Встановлено специфіку суржику, роль суржикізмів, їх функції та відтінки, яких вони надають рок-поезії.

У статті йдеться про динаміку стилістичного використання суржикізмів поряд з іншими видами лексики (лайлива лексика, просторіччя, сленг та жаргонізми з діалектизмами та інтернаціоналізмами) у художніх текстах 80-х років XX століття на матеріалі текстів «Братів Гадюкіних» та Скрибіна. Проаналізовано фонетичні, лексичні та синтаксичні вияви українсько-російського суржику в порівнянні зі сучасними кодифікованими англійськими запозиченнями. Виокремлено характерні для рок-поезії особливості суржику. Визначено, які суржикізми є найпоширенішими за частинимовною належністю в українських рок-поезії досліджуваного періоду. Репрезентовано різні погляди на явище суржику та його використання в художніх текстах та подано власну думку щодо його використання в українських рок-поезії. Визначено, що автори рок-поезії впроваджують активне суржикове мовлення, реалізуючи експресивну і епатажну функції та надаючи рок-текстам іронічних та сатиричних відтінків, привертаючи увагу до твору, створюючи ефект мовної гри.

Перспектива дослідження полягає в потребі простежити здобутки мовознавства у вивченні суржику у текстах українських рок-поезії та лінгвостилістичний аналіз суржикізмів у текстах українських рок-поетів XX та XXI століть.

Ключові слова: суржик, суржикізми, сленг, жаргонізми, просторіччя, лайлива лексика, діалектизми, іронія, інтернаціоналізми, фонетичний суржик

Під впливом російської мови як протилежного члена білінгвальної мовної пари [9, с. 78] в українському мовленні виникають різноманітні відхилення. Український білінгвізм можна схарактеризувати як нерівноправну, диглосну двомовність, у якій домінуюча роль у багатьох випадках поки що належить російській мові [8, с. 209].

Масове проникнення елементів російської мови в структуру української завдяки тривалому їх контактуванню породило явище українсько-російського мовного суржику – «гібридне українсько-російське мовлення», або «мішану субмову» [3, с. 11].

У лінгвістиці явище суржику кваліфікують по-різному. Суржик визначається мовознавцями як форма (компонент) українського просторіччя в ситуації диглосної двомовності (О. О. Тараненко, В. М. Труб), некодифікована просторозмовна мова (Л. О. Ставицька), ідіолект / соціолект (О. О. Тараненко), сума ідіолектів (А. З. Брацькі, Н. Б. Мечковська), субкод (Т. В. Кузнецова, Л. Т. Масенко), змішана мова, змішана

субмова (Л. Т. Масенко, О. О. Селіванова), форма фіксації мов (О. О. Селіванова), немотивоване перемикування кодів (Є. В. Головка), український піджин (Н. Я. Дзюбишина-Мельник, О. І. Чередниченко), напівмовність (Б. М. Ажнюк, О. Г. Руда, Б. В. Тарасенко), недопереклад (В. Д. Радчук) тощо.

Чимало науковців розглядають це явище як форму просторіччя. В. М. Труб кваліфікує суржик як форму просторіччя чи просто-розмовної мови, яка утворюється в ситуації нерівноправної двомовності, що виявляється на фонетичному, граматичному, а найчастіше – на лексичному, внаслідок чого виникають суржикізми.

Поширеним у науковому середовищі є погляд на суржик як негативне явище.

О. Шумилов зазначає, що суржик – це мовно-комунікативний вияв національної шизофренії, що розвинулася у середовищі спільноти, позбавленої чіткої національної ідентифікації [10, с. 116].

На думку В. В. Явір, носії суржику не володіють у повному обсязі жодною з мов – ні російською, ні українською, оскільки засвоюють мови на рівні мішанки з обох мов, яка руйнує українську мову зсередини [11, с. 316].

О. О. Тараненко зазначає, що масове проникнення цього мовного явища є деструктивним як для подальшої долі української мови, так і для її носіїв [6, с. 27].

Л. О. Ставицька зауважує, що суржик як реальний продукт двомовності став основою чи частиною мовного світу багатьох людей [5, с. 68].

На сучасному етапі в лінгвістиці існує досить велике різноманіття поглядів на статус змішаного українсько-російського мовлення і схожих, і зовсім протилежних, що, очевидно, зумовлено складністю цієї проблеми, яка, крім лінгвістів, викликає інтерес у соціологів, психологів, етнологів та фахівців інших галузей знань.

Суржик належить до широко поширених і обговорюваних тем у лінгвістиці. Актуальною проблемою лінгвістики було і є з'ясування сутності та специфіки функціонування лексем, утворених у результаті змішування двох мов. Явище суржику ввійшло в коло зацікавлень мовознавців в аспекті культури мовлення з 20-х – 30-х рр. ХХ ст. (М.Гладкий, О.Горбач, О.Курило, Б.Ларін, І.Огієнко, О.Синявський, Р. Смаль-Стоцький, М. Сулима, В.Чапленко та ін.). З 90-х років ХХ ст. спостерігалася активізація досліджень явища суржику не лише лінгвістами, а й літературознавцями (І. Дзюба), культурологами (О. Гриценко, М. Стріха), соціологами (В. Хмелько). Мовознавці вивчають суржик з позиції таких напрямів лінгвістичної науки, як: культура українського мовлення (В.Дончик, С.Єрмоленко, Р.Зорівчак, М.Каранська, М.Лесюк, Н.Плющ, А.Погрібний, О.Пономарів, О.Сербенська,); стилістика української мови (К.Ленець, В.Русанівський, Л.Ставицька, О.Тараненко); теорія перекладу (Л.Біланюк, А.Брацкі, В.Радчук); соціолінгвістика (Н.Бернсанд, Л.Біланюк, А.Брацкі, М.Вахтін, Є.Головка, Дель Гаудіо Сальваторе, О.Жиронкіна, Т.Кознарський, Т.Кузнєцова, Л.Масенко, Б.Матіяш, В.Мусієнко, Н.Нікітіна, В.Радчук, К.Романова, О.Руда, О.Селіванова, О.Сербенська, Л.Ставицька, О.Тараненко, Б.Тарасенко, О.Ткаченко, Н.Трач, В.Труб, М.Феллер, М.Флаєр, Т.Фудерер, О.Шаблій, Ю.Шевельов, О.Шевчук, Н.Шумарова).

Хоча загалом суржик оцінюють як негативне явище, все ж він використовується в художній літературі та кіно як засіб експресії та з метою стилізації.

Суржик значно почав вживатися як в художній літературі, так і в рок-поезіях наприкінці 1980-х – на початку 1990-х роках ХХ століття, коли послабилися обмеження.

Метою нашої статті є дослідити явище суржику в текстах українських рок-поезій 80-х років ХХ століття з погляду його стилістичних можливостей.

Останнім часом суржик використовують як усвідомлений прийом створення жартівливо-іронічної експресії при стилізації усного розмовного мовлення, протиставляючи його в такий спосіб «дистильованій» українській літературній мові. Не зважаючи на занижені стилістичні параметри суржикового мовлення, мовці використовують його в комунікативних процесах для більш яскравої характеристики певного предмета, реалії тощо [2, с. 151]. Яскравим прикладом використання суржику

з експресивною метою є іронічне порівняння в тексті Братів Гадюкіних: «Ява триста **педесята, Блистит, як в собаки яйця**» [4].

Суржикізм дають висловлюванню експресивності й емоційності, підкреслюючи при цьому іронічність. Іноді суржик у рок-поетичних творах використовується з метою виокремити аудиторію, яка сприйматиме тексти, закодувати подану інформацію. Іноді автори послуговуючись суржиковою лексикою прагнуть поєднання з аудиторією. Суржикові елементи створюють такі стилістичні ефекти: відтворюють побутивізм ситуації, підкреслюють іронічне чи саркастичне ставлення автора до певного явища, суржикізм-росіянізм вживаються як елемент мовної гри стають стилістичними аналогами жаргонізмів.

Іронізація мовлення полягає в специфічній суміші українських і російських слів, спотворених особливою вимовою. У рок-поезії «Арівідерчі, Рома» використано цікавий прийом одночасного поєднання в реченнях українських і російських лексем: «з дерев **опавшая листва**», «з'єднались у **любви**», «**помніш**, мила», «відповів **навєрно**», «**ти изменила**», «і люта ненависть мене **внезапно охватила**», «я **морду наглу** твою розбив аж до крові», «**Стреляли поб'єдителя** гармати» [4].

Поширеним є використання поряд з суржикізмами – сленгу, жаргонізмів, просторіч та лайливої лексики, діалектизмів, що є свідченням зближення цих елементів. Просторіччя і сленгові слова маркують твори як такі, що не лише зображують події з життя народу, але й передають їх специфічною мовою: «Прийшла весна, розтанув сніг, Ти мені **изменила** Мені з **общаги чуваки** Про **всьо** доповіли І люта ненависть мене **Внезапно охватила**».

Рок-поезія «Міську, вважай» Братів Гадюкіних є своєрідною насмішкою з тогочасної автору реальності, а саме з періоду перебудови. У цьому саркастичному текстові поряд з великою кількістю суржикізмів вжито лайливі лексеми та діалектизми: «Кожного дня хожу **по місті** я **туда сюда Вижу** просто на очах великі **перемени** Більше не буду їсти, не буду спати Тільки би **той во всьо случайно** не пройшло повз мене Міську, вважай **Мечта прекрасная... Холера ясная Мечта зовьот мєня вперьод**» [4].

Для рок-поезії «Джалізова дупа» характерним є використання сленгу, жаргону та суржика, що сприяє епатаванню аудиторії: «Я знав тебе **пацанкою** малою І **ноль вніманія на тебе обращав...** Я від кохання чисто звар'ював...І тут мені повіла **откровенно...** За те що їв я на **параші** сало, **Блатні** мене зробили **пстухом...**» [4].

Є рок-тексти, у яких суржик вживається досить активно. Наприклад, текст «Зв'яздочка моя» переобтяжений росіянізмами, що вживаються поряд з українською мовою та діалектизмами: «Ти **почему** така **довєрчива**, тебе я зовсім **не пойму** Ти поступила **опрометчиво** же так **довєрилась** йому Тебе просив **по-человєчески** спитай мене як **шось мойво** Я від початку **органически не переварював** його **Зв'яздочка** моя, тільки для **тебя...** **Файна** дівка була, як **цвєток** зав'яла Я думав же **безосновательно** тебе було **подозрєвать** Але ж була ти **любознательна**, хотіла **всьо на свєтє** знать Ти познавала **емпірічески різлічні** сторони життя Не диво то же **прозаїчески** закінчилась любовь твоя В фіналі **жуткої** трагедії прийшла до мене...Я **розтерьялся** на **мгновєніє**, але тримав себе в руках». Цікавим є явище вживання термінів з вимовою суржикізмів: «**емпірічески**», «**прозаїчески**» [4].

Добір лексичних засобів залежить від прагнення автора епатажно самовиразитися. Лайлива лексема «**холера**» вжита у тексті Братів Гадюкіних поряд із суржикізмами посилює негативне ставлення автора до предмету зображення.

О. О. Тараненко зазначає, що «суржик» — це метафора зі сфери розмовного слововжитку з конотаціями жартівливості, іронічності або відвертої зневажливості [7, с. 27].

У тексті Братів Гадюкіних «Рок-н-рол до рана» суржикізми: «**совєцькім краю**», «**пятілетка**», «**совєт**», «**посіщають**» [4] підкреслюють іронічно-саркастичний

характер рок-поezії та передають відношення автора до реалій, які вони репрезентують. У такий спосіб передано історичні реалії, що вже відходили на той час у небуття.

Використання суржику та сленгу у рок-поетичних текстах покликане створити сатиричні та іронічні ефекти, висловити погляди автора на гострі соціальні проблеми. Яскравим прикладом є текст «Наркомани на городі»: «Ляже і **заторчит**», «**Чуваки, всьо чотко!**». Суржикізми і суржик зазвичай означені лише негативною конотацією. Це засіб створення сарказму [1, с. 17].

Нашою мовою, окрім російських лексем, адаптуються ще й англійські та інші чужомовні слова легко здобувають статус інтернаціоналізмів. Інтернаціоналізми репрезентовані у текстах багатьох рок-авторів цього періоду є калькованими: «**арівідерчі**» (Брати Гадюкіни) і передаються варваризмами з закінченнями характерними для української мови: «**black night**», «**people**», «**work'y**», «**dreams**», «**I'm flying everybody**», «**на car'i**», «**по highway'ю**», «**В McDonalds'i**», «**girl'ою**», «**down**», «**all**», «**night**», «**with**», «**say bye-bye**», «**lullabye**», «**Sleep my baby**» (Брати Гадюкіни), «Часами маю сильну я **L'amour Attack**» (Скрябін) [4].

У текстах Братів Гадюкіних та Скрябіна стилістичний ефект посилюється за рахунок використання іноземної лексики поряд з рідною мовою, сленгізмів поряд з варваризмами («При **советський** владі Но **мечтає** хоч би раз До Америки попасти **Everybody**») та варваризмів поряд з діалектизмами («І с **файною girl'ою** я **сі познайомлю**») [4].

Суржик формується внаслідок системної інтерференції на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях.

В. М. Труб зазначає, що з фонетичного погляду суржикове мовлення повністю узгоджується з нормами української фонетики й не містить жодних відмінностей від фонетичних норм, притаманних українській мові.

Фонетичний суржик виявляється у рок-поezіях у тому, що окремі особливості звукової системи української мови накладаються на звучання російської мови. На фонетичному рівні досить часта вимова [шч] як [ш':] («**шо**», «**шоб**», «**шось**»), [і] замість [и] («**пятілетка**», «**помніш**», «**ізменила**», «**органіческі**», «**по-человеческі**», «**емпіріческі**», «**прозаіческі**», «**мгновєніє**», «**вніманія**») [4], зміна африкат на фрикативні («**хожу**»), сполучення літер ьо в середині слова після приголосних (в середині чи в кінці складу) коли ё позначає сполучення м'якого приголосного («**зовьот**», «**вперьод**», «**звьозdochка**», «**звьозди**», «**всьо**») [4], тверда вимова кінцевого [т] у дієсловах III особи множини теперішнього часу: («**посіщають**», «**стреляють**», «**блистит**») [4], густа насиченість мовлення російськими лексемами в українській фонетичній оболонці («**розтерьялся**», «**ноль**», «**помніш**», «**зовьот**», «**довеєрилась**», «**подозревать**», «**всьо**», «**мгновєніє**», «**перемєни**», «**мєчта**», «**по-человеческі**», «**навєрно**», «**пятілетка**», «**на свєтє**», «**вніманія**») [4].

О. О. Тараненко слушно зауважує, що в деяких випадках не завжди можна визначити, на якому рівні відбувається порушення норм — фонетичному чи лексичному. Найбільше суржикізації, і це підтверджують дослідження лінгвістів, зазнає лексика. Завдяки потужному виявленню суржику на лексичному рівні, виникають так звані суржикізми — адаптовані українською мовою некодифіковані гібридні форми, сформовані на основі російської широковживаної лексики.

Аналізуючи суржик, слід виокремити такі групи лексики: українське фонетичне оформлення спотвореного звучання російського слова: активне використання «є» в позиції після приголосної, особливо в російських запозиченнях, ще й під наголосом - «**довеєрилась**», «**навєрно**», «**опромєстчиво**», «**по-человеческі**», «**пятілетка**», «**совет**», «**перемєни**», «**мєчта**», «**на свєтє**», «**мгновєніє**», «**советський**», «**довеєрчива**», українізовані» форми російських дієслів — «**посіщають**», «**помніш**», «**ізменила**», «**охватила**», «**зовьот**», «**не пойму**», «**довеєрилась**», «**не**

переварював», «поздорєватъ», «розтерялся», «обращав», «блистит», «кінчився», «розмовля», «стріляли [4], вживання неправильних, неукраїнських форм слів - **«поб'єдителя», «стріляли»,** вживання росіянізмів замість нормативних українських відповідників - **«посіщають»** (відвідують), **«помніш»** (пам'ятаєш), **«ізменила»** (зрадила), **«охватила»** (охопила), **«зовьот»** (кликає), **«не пойму»** (не розумію), **«не переварював»** (не переносив), **«поздорєватъ»** (підозрювати), **«розтерялся»** (розгубився), **«обращав»** (звертав), **«блистит»** (блищить), **«кінчився»** (закінчився), **«закрив»** (зачинив), **«внезапно»** (неочікувано), **«случайно»** (випадково), **«вперьод»** (вперед), **«тіки»** («тільки»), **«почему»** (чому), **«безосновательно»** (безпідставно), **«откровенно»** (відверто), **«вніманія»** (уваги), **«звьозди»** (зірки), **«наглу»** (нахабний), **«любознательна»** (допитлива), **«разлічні»** (різні), **«жутка»** (страшна), **«довольний»** (задоволений), **«общага»** (гуртожиток) [4] неправильно побудовані словосполучення: порушення дієслівного керування, вживання прийменників і відмінків за російським зразком — **«хожу по місті»** [4].

Щодо частин мови, то основну масу суржикових одиниць у рок-поезіях 1980-х років ХХ століття становлять дієслова (**«посіщають», «помніш», «ізменила», «охватила», «зовьот», «не пойму», «довєрилась», «не переварював», «поздорєватъ», «розтерялся», «обращав», «блистит», «кінчився», «розмовля», «стріляли»**), але так само багато суржикізмів трапляється й серед прислівників (**«навєрно», «внезапно», «туда сюда», «случаймо», «вперьод», «опрометчиво», «по-человєческі», «почему», «органическі», «безосновательно», «емпіріческі», «прозаїческі», «откровенно»**), іменників (**«пятілетка», «совєст», «по місті», «перемєни», «мєчта», «звьозdochка», «цвєток», «на свєтє», «мгновєніє», «ноль вніманія», «звьозди», «поб'єдителя»**), прикметників (**«совєцькій», «опавшая», «наглу», «довєрчива», «любознательна», «разлічні», «жутка»**) та займенників (**«шось», «тєбя», «всьо»**) і сполучників (**«шо», «шоб»**).

Отже, явище суржику є досить суперечливим і привертає увагу сучасних дослідників. Безперечно підвищення інтересу до суржику в лінгвістиці вплинуло на активне його використання в українській літературі та рок-поезії. Автори рок-поезій впроваджують активне суржикове мовлення, реалізуючи експресивну і епатажну функції. Використання суржику надає рок-текстам іронічних та сатиричних відтінків, привертає увагу до твору, створює ефект мовної гри. Серед українських рок-поетів 80-х років ХХ століття, що використовують суржик як один із засобів мовної палітри вирізняються Брати Гадюкіни та Скрибін. Українські рок-поети прагнучи епатувати публіку та емоційно наситити свої тексти використовують поряд із суржиком лайливу лексику, просторіччя, сленг та жаргонізми з діалектизмами. У рок-поетичних текстах досліджених авторів вжито чимало інтернаціоналізмів-англіцизмів, що передаються засобами рідної мови чи запозичені як варваризми і використовуються зі стилістичною метою та щоб показати інтелект автора. Ми дослідили прояви суржику на фонетичному та лексичному та синтаксичному рівнях. На фонетичному рівні для рок-текстів цього періоду характерне: вимова [шч] як [ш':], [і] замість [и], зміна афrikат на фрикативні, тверда вимова кінцевого [т] у дієсловах III особи множини теперішнього часу, густа насиченість мовлення російськими лексемами в українській фонетичній оболонці. Лексичний рівень представлено такими особливостями: активне використання «є» в позиції після приголосної, особливо в російських запозиченнях, ще й під наголосом, українізовані форми російських дієслів, вживання неправильних, неукраїнських форм, вживання росіянізмів замість нормативних українських відповідників. На синтаксичному рівні у рок-поезіях наявні неправильно побудовані словосполучення з порушенням дієслівного керування, вживання прийменників і відмінків за російським зразком.

У рок-поезіях найпоширенішими є дієслівні та прислівникові суржикізми, проте використовуються і іменникові, прикметникові, займенникові суржикізми та суржикізми службових частин мови (сполучники).

Суржик у рок-поетичних текстах як і в художніх вживається зі стилістичною метою, але в рок-поетичних – його вживання не настільки суперечливе і критичне.

Перспектива дослідження полягає в потребі простежити здобутки мовознавства у вивченні суржику у текстах українських рок-поезій та лінгвостилістичний аналіз суржикізмів у текстах українських рок-поетів ХХ та ХХІ століть.

Список використаних джерел

1. Дзюбишина-Мельник, Н. Я. Суржик і суржикізми: стилістичні ресурси [Текст] / Н. Я. Дзюбишина-Мельник // Наук. зал. НаУКМА : Філол. науки, 2010, Т. 111.— С. 16-20.
2. Запорожець Л. М. Про статус і прагматизм суржику [Текст] / Л. М. Запорожець // Studia Linguistica: [зб. наук. пр.]. – Вип. V. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – С. 147-154.
3. Масенко Л. Т. Суржик як соціолінгвістичний феномен [Текст] / Л. Масенко // Дивослово. – 2002. – № 3. – С. 11–13.
4. Наше (тексти пісень). URL: <https://nashe.com.ua/artist/16> (дата звернення 16. 01. 2018).
5. Ставицька Л. О. Суржик: суміш, мова, комунікація [Текст] / Л. Ставицька, В. Труб // Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти. Зб. Наук. Праць. / За заг. ред. Л. Ставицької. – К. : Пульсари, 2007. – С. 31–120.
6. Тараненко О. О. Варіантність vs. Стабільність у структурі українсько-російського «суржику» (УРС): сукупність ідіолектів vs. Соціолект [Текст] / О. О. Тараненко // Studia Slavica Oldenburgensia. — 2013.— Вип. 21.— С. 27.
7. Тараненко О. О. Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози [Текст] / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2008. – № 1. – С. 14–30.
8. Труб В. М. Типи відхилень в українському мовленні, зумовлені інтерферентним впливом російської мови [Текст] / В. Труб // Мова і суспільство. — 2012. — Вип. 3. — С. 209–217.
9. Труб В. М. Типи мовленнєвих відхилень як особливості ідіолекту українсько-російських білінгвів [Текст] / В. М. Труб // Мова і суспільство. – 2011. – Вип. 2. – С. 78–85
10. Шумилов О. Мова, суржик, "язык": єдність та боротьба протилежностей на межі тисячоліть [Текст] / О. Шумилов // Сучасність. – 2000. – № 10. – С. 110–124.
11. Явір В. В. Питання мови в аспекті нашого духовного буття і національної безпеки [Текст] / В. В. Явір // Література. Фольклор. Проблеми поетики. Зб. Наук. Праць. – К. : Акцент, 2007. – Вип. 27. – Ч.1. – С. 309–326.

References

1. Dziubyshyna-Melnyk, N. Ya. (2010). Surzhyk i surzhykizmy: stylistychni resursy [Surzhyk and surzhykisms: stylistic resources]. Nauk. zal. NaUKMA : Filol. Nauky. Vol. 111, 16-20 [In Ukrainian].
2. Zaporozhets L. M. (2011). Pro status i prahmatyzm surzhyku [The status and pragmatism of surzhyk]. Kyiv: Studia Linguistica, 5, 147-154 [In Ukrainian].
3. Masenko L. T. (2002). Surzhyk yak sotsiolinhvistychnyi fenomen [Surzhik as a sociolinguistic phenomenon]. Dyvoslovo, 3, 11–13 [In Ukrainian].
4. Nashe. (2018). Retrieved from <https://nashe.com.ua/artist/16> [In Ukrainian].

5. Stavytska L. O. (2007). Surzhyk: sumish, mova, komunikatsiia [Surzhyk: mixture, language communication]. Kyiv: Pulsary, 31-120 [In Ukrainian].
6. Taranenko O. O. (2013) Variantnist vs. Stabilnist u strukturi ukrainsko-rosiiskoho «surzhyku» (URS): sukupnist idiolektiv vs. Sotsiolekt [Variability vs. stability in the structure of the Ukrainian-Russian surzhik (URS): Combination of idiolects vs. sociolect]. Studia Slavica Oldenburgensia, 21, 27 [In Ukrainian].
7. Taranenko O. O. (2008). Ukrainsko-rosiiskyi surzhyk: status, tendentsii, otsinky, prohnozy [Ukrainian-Russian surzhik: status, tendencies, estimations, prognoses]. Movoznavstvo, 1, 14–30 [In Ukrainian].
8. Trub V. M. (2012). Typy vidkhylen v ukrainskomu movlenni, zumovleni interferentnym vplyvom rosiiskoi movy [Types of deviations in the ukrainian speech stipuated by inferential influence of the russian language]. Mova i suspilstvo, 3, 209–217 [In Ukrainian].
9. Trub V. M. (2011). Typy movlennievkykh vidkhylen yak osoblyvosti idiolektu ukrainsko-rosiiskykh bilinhviv [Types of speech deviations as features of the idiolect of Ukrainian-Russian bilinguals]. Mova i suspilstvo, 2, 78–85 [In Ukrainian].
10. Shumylov O. (2000). Mova, surzhyk, "iazyk": yednist ta borotba protylezhnostei na mezhi tysiacholit [Language, surzhik, "mother tongue": unity and struggle of opposites on the verge of millenniums]. Suchasnist, 10, 110–124 [In Ukrainian].
11. Yavir V. V. (2007). Pytannia movy v aspekti nashoho dukhovnoho buttia i natsionalnoi bezpeky [The issue of language in the aspect of our spiritual being and national security]. Literatura. Folklor. Problemy poetyky. Kyiv: Aktsent, 27. Ch.1, 309–326 [In Ukrainian].

СУРЖИК И СУРЖИКИЗМЫ В УКРАИНСКИХ РОК-ПОЭЗИЯХ 80-х ГОДОВ XX ВЕКА

Д. Н. Запорожская

Аннотация. Точки зрения ученых-лингвистов относительно феномена суржика достаточно противоречивы. В статье затронута проблема активного функционирования суржика в рок-поэзии 80-х годов XX столетия. Показано специфіку суржика, роль суржикизмов, их функции и особенности, которых приобретают рок-поэзии.

В статье говорится о динамике стилистического использования суржикизмов наряду с другими видами лексики (бранная лексика, просторечие, сленг и жаргонизмы с диалектизмами и интернационализмами) в художественных текстах 80-х годов XX века. Проанализировано фонетические, лексические и синтаксические проявления украинско-российского суржика по сравнению с современными кодифицированными английскими заимствованиями. Выделены характерные для рок-поэзии особенности суржика. Определено, какие суржикизмы являются самыми распространенными по частеречной принадлежности в украинской рок-поэзии исследуемого периода. Представлены различные взгляды на явление суржика и его использование в художественных текстах и выражено собственное мнение относительно его использования в украинской рок-поэзии.

Ключевые слова: суржик, суржикизмы, сленг, жаргонизмы, просторечие, бранная лексика, диалектизмы, ирония, интернационализмы, фонетический суржик

SURZHİK AND SURZHIKISMS IN UKRAINIAN ROCK-POETRY OF THE 80s OF THE TWENTIETH CENTURY

D. M. Zaporozhska

Abstract. *The article deals with the topical problem of the active functioning of surzhik in the rock poetry of the 80s of the twentieth century. Phenomenon of surzhik is very contradictory, so it is interesting for linguists and it affect on its usage in literature and rock-poetry. The specifics of the surzhik, the role of surzhikism, their functions and the shades that they give to rock poetry are established. The purpose of our research is to investigate the phenomenon of surzhik in lyrics of Ukrainian rock-poets of the 80s of the twentieth century from the point of view its stylistic potentiality. The article deals with the dynamics of the stylistic usage of surzhikisms together with other types of vocabulary (abusive vocabulary, common speech (colloquialisms), slang, jargon, dialect unit, internationalisms) in the literary texts of the 80s of the twentieth century to show author's intellect and emotionally saturate the text. The phonetic, lexical and syntactic manifestations of the Ukrainian-Russian surzhik in comparison with modern codified English borrowings are analyzed. The phonetic level is represented by original spelling of some consonants and final [t] in Present Simple forms of verbs, replacements of some affricates with fricatives, the saturation of Russian lexemes in the Ukrainian phonetic shell. Lexical level is represented by active usage «e» in position after consonant, especially in Russian borrowings, Ukrainized forms of Russian verbs, usage of irregular forms, usage of Russianisms instead of normative Ukrainian equivalents. Syntactic level is represented by qualificatives, which are built irregularly, usage of prepositions and cases according to Russian examples. The features of surzhik in rock poetry are singled out. The article defines surzhik of which parts of the speech is the most widespread in Ukrainian rock poetry of the 80s of the twentieth century. In rock-poetry verbal and adverbial surzhikisms are the most common, but there are substantival, adjectival, pronominal surzhikisms and conjunctive surzhikisms. Different views on the phenomenon of surzhik and its usage in artistic texts are presented and the opinion about its usage in Ukrainian rock poetry is given. The views of linguists on the phenomenon of surzhik are quite contradictory. Surzhik in rock-poetry is used for the stylistic purpose. Surzhik is used as device of creation ironic expression when styling oral speech. The best example of this is ironic comparison in lyrics of «Braty Gadyukiny». Surzhikisms make the expressions more expressive and emotional. Surzhik is used to distinguish special audience, to shock it, sometimes author wants to unite with it, it helps to express author's opinion on some social problems. Surzhikisms in rock-poetry reproduce the futurism of the situation, emphasize the ironic or sarcastic attitude of the author to a certain phenomenon, Surzhikism-Russianisms are used as an element of the language game become stylistic analogs of slang.*

The prospect of research lies in need to follow achievements of linguistics in studying the phenomenon of surzhik in Ukrainian rock-poetry and linguistic analysis of surzhikisms in lyrics of Ukrainian rock-poets of the twentieth and the twenty-first centuries.

Keywords: *Surzhik (surzhyk, doublespeak), surzhikisms, slang, jargon, common speech (colloquialisms), bad language (abusive vocabulary, invective lexicon), dialect unit, irony, internationalisms, phonetic doublespeak*